ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2012)

6ο Συνέδριο Διδακτική της Πληροφορικής

Αντιλήψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών Πληροφορικής για τη συσχέτιση της διάστασης του φύλου με τις επιδόσεις σε Τομείς της Πληροφορικής: Μια Μελέτη Περίπτωσης στο Ν. Φλώρινας.

Ε. Καλεράντε, Θ. Μπράτιτσης

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καλεράντε Ε., & Μπράτιτσης Θ. (2022). Αντιλήψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών Πληροφορικής για τη συσχέτιση της διάστασης του φύλου με τις επιδόσεις σε Τομείς της Πληροφορικής: Μια Μελέτη Περίπτωσης στο Ν. Φλώρινας. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, *1*, 485–494. ανακτήθηκε από https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/4578

Αντιλήψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών Πληροφορικής για τη συσχέτιση της διάστασης του φύλου με τις επιδόσεις σε Τομείς της Πληροφορικής: Μια Μελέτη Περίπτωσης στο Ν. Φλώρινας.

Ε. Καλεράντε, Θ. Μπράτιτσης

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
ekalerante@yahoo.gr, bratitsis@uowm.gr

Περίληψη

Στην παρούσα έρευνα εξετάζεται, πώς οι καθηγητές και οι καθηγήτριες πληροφορικής αντιλαμβάνονται και ερμηνεύουν τη διάσταση του φύλου, ως κριτήριο για την ενασχόληση και απόδοση σε διαφορετικούς Τομείς Πληροφορικής. Με ημι-δομημένες συνεντεύξεις έγινε μια προσπάθεια ανίχνευσης του προβληματισμού τους, για το ρόλο του φύλου στη διαμόρφωση στάσεων απέναντι σε ένα θετικό τομέα επιστημών, την Πληροφορική. Συνεξετάζονται, κριτικά, στερεότυπα που ήδη λειτουργούν στην ελληνική εκπαίδευση, ώστε έμμεσα να εκτιμηθούν και εκπαιδευτικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν, κυρίως μετά το 1990, για την ισότητα των δυο φύλων. Επιλέχτηκε η Μελέτη Περίπτωσης στο Νομό Φλώρινας που συγκεντρώνει αστικούς και ημιαστικούς χώρους. Από την έρευνα φαίνεται ότι, αν και έχουν εφαρμοστεί εκπαιδευτικές πολιτικές για την ισότητα και έχουν λειτουργήσει προγράμματα Θετικής Διάκρισης, αναπαράγεται η ανισότητα και νομιμοποιείται εστιασμένη σε διαφορετικά πεδία.

Λέξεις κλειδιά: *Πληροφορική, Ανισότητα, Θετική Διάκριση, Στερεότυπα.*

Abstract

The current paper examines how Informatics teachers perceive and interpret the gender issue as a criterion for involvement and performance in various, Informatics related, sectors. Using semi-structured interviews, an attempt to detect the teachers' concerns, regarding the role of gender in the formation of attitudes towards a scientific area, such as that of Informatics. Critical cross-examination of stereotypes which already exist within the Greek educational system took place, in order to indirectly evaluate the already applied educational policies, mainly after 1990, regarding gender equality. The selected research approach was that of a Case Study in the Florina Perfecture, which combines urban and semi-urban locations. The research indicates that although gender equality educational policies and Positive Discrimination programs have been applied, inequality is still reproduced and legitimized, focusing on various subjects.

Keywords: *Informatics, Inequality, Positive Discrimination, Stereotypes.*

1. Εισαγωγή

Από το 1980 παρατηρείται σταθερή αύξηση των εισακτέων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Παράλληλα, αυξάνεται ο αριθμός των κοριτσιών που εισάγονται σε Ανώτατες Σχολές που χαρακτηρίζονταν ως σχολές για τα αγόρια. Σταδιακά, η συνύπαρξη αγοριών και κοριτσιών σε Θετικές Σχολές αυξημένου κύρους δεν αποτελεί είδηση, αντίθετα, κυρίως σε Οικονομικές Σχολές, ο αριθμός των κοριτσιών είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των αγοριών.
Με βάση αυτά τα δεδομένα, οι γυναίκες θα έπρεπε να υπερ-αντιπροσωπεύονται σε αντίστοιχους θετικούς επαγγελματικούς τομείς και ιδιαίτερα σε θέσεις που συνδέονται με τη διαμόρφωση πολιτικής και στρατηγικής των επιχειρήσεων ή συναφών επαγγελματικών τομέων (Best & Kellner, 2001). Αντίθετα, φαίνεται ότι η είσοδος των γυναικών σε θετικούς εκπαιδευτικούς τομείς δεν σχετίζεται άμεσα με την επαγγελματική τους εξέλιξη, η οποία είναι αναντίστοιχη των τυπικών προσόντων τους και της επαγγελματικής τους ενασχόλησης (Βουρτσάκη, κ.α., 1998).
Οι επισημάνσεις αυτές επαναφέρουν τη συζήτηση στο θέμα της ανισότητας ως προς το φύλο και την ανάγκη για μια διεξοδικότερη μελέτη της αναπαραγωγής των στερεοτύπων που σχετίζονται με την έμφυλη ανισότητα. Επομένως, παραμένει ζητούμενο ένα μοντέλο εκπαίδευσης που δεν θα προετοιμάζει, απλά για ένα εξεταστικό σύστημα, αλλά θα δημιουργεί προϋποθέσεις ισότητας στην προβολή των επαγγελματικών στόχων (Curry, 2000). Η περίπτωση που εξετάζεται στην παρούσα εργασία αφορά καθηγητές και καθηγήτριες Πληροφορικής που διδάσκουν σε σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Εντάσσονται στην δια-δικτυακή επικοινωνία, σε ένα μοντέρνο σύστημα κοινωνικής επαφής, οικονομικής διευθέτησης και πολιτικής επικοινωνίας (Castells, 1996). Τουλάχιστον, για το δυτικό κόσμο, παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού που εξοικειώνεται με την τεχνολογία, ως μέσο προσωπικής επικοινωνίας και επαγγελματικής λειτουργικότητας (Cubillo & Brown, 2003). Θεωρητικά, η διάσταση του φύλου δεν θα έπαιζε σημαντικό ρόλο σε ένα τομέα, στον οποίο άτομα και των δυο φύλων συναλλάσσονται και επικοινωνούν (Bijker, Pinch & Hudges,1987).

2. Μεθοδολογία έρευνας

Το θέμα της παρούσας έρευνας είναι οι απόψεις των εκπαιδευτικών Πληροφορικής για το θέμα της ισότητας των φύλων. Ειδικότερα, ζητήματα όπως: α) πού εντοπίζουν τις ανισότητες, β) πώς λειτουργούν διαφορετικά «παραδείγματα» τομέων Πληροφορικής για άνδρες και γυναίκες, και γ) πώς συνδέεται το θέμα της εκπαίδευσης με την αναπαραγωγή της ανισότητας. Ως Μελέτη Περίπτωσης (Eckert & McConnell-Ginnet, 1992) επιλέχθηκε δείγμα καθηγητών και καθηγητριών πληροφορικής του Ν. Φλώρινας. Θεωρήθηκε ενδιαφέρον ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν προϋπηρεσία σε αστικούς και ημι-αστικούς χώρους, εργαζόμενοι σε δημόσια σχολεία και ιδιωτικά κέντρα Πληροφορικής. Επιλέχθηκε η διαδικασία των ημι-δομημένων

συνεντεύξεων (Crotty, 1998), προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να εκφράσουν τις απόψεις τους, να αναφερθούν σε ειδικά περιστατικά, να αξιοποιήσουν παρατηρήσεις και να συνδέσουν διαλεκτικά ευρύτερες συνιστώσες της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της επαγγελματικής εφαρμογής. Στόχος ήταν να επανακαθορίσουν απόψεις για την εκπαιδευτική αποτελεσματικότητα, με την εργαλειακή συσχέτιση της σύνδεσης ιδεών, στάσεων-αντιλήψεων και κοινωνικού- πολιτικού νοήματος.

Ειδικότερα, το δείγμα αποτέλεσαν 12 εκπαιδευτικοί, που επιλέχτηκαν με την μέθοδο της χιονοστιβάδας (snowball sample). Ο τύπος αυτός της δειγματοληψίας μας έδωσε τη δυνατότητα να κινηθούμε στην προς διερεύνηση ομάδα, ώστε να πληρούνται τα κριτήρια: α) η διάθεση των ερωτώμενων να πάρουν μέρος σε μια ανοιχτή συνέντευξη, και β) η συγκρότηση των ατόμων που μπορούν να αλληλοδιεισδύουν σε κοινωνικά πεδία και να αντιλαμβάνονται όρους σχετικά με την ισότητα.

Η έρευνα διεξήχθη τους μήνες Σεπτέμβριο - Οκτώβριο του 2011. Θεωρήθηκε σημαντικό να πραγματοποιηθεί αυτή τη περίοδο διότι τα άτομα του δείγματος είχαν διαθέσιμο χρόνο, καθώς είτε δεν είχαν απασχοληθεί σε σχολεία είτε, όντας στην αρχή της χρονιάς, είχαν ακόμη περισσότερο ελεύθερο χρόνο. Θεωρείται σημαντικό ότι πραγματοποιήθηκαν προσωπικές συνεντεύξεις, εκτός δυο περιπτώσεων τηλεφωνικών συνεντεύξεων, που παρείχαν τη δυνατότητα να καταγραφούν, εκτός των απαντήσεων των ερωτώμενων, και οι αντιδράσεις τους, δηλαδή οι εκδηλώσεις επιδοκιμασίας ή αποδοκιμασίας που συμπλήρωναν το λόγο και αναδείκνυαν και τη δυναμική του ερευνητικού εργαλείου, δηλαδή της συνέντευξη.

Επιλέχθηκε μια ποιοτική μέθοδος έρευνας (Denzin, 2009), διότι το ζητούμενο ήταν η εις βάθος μελέτη των προσωπικών απόψεων των ίδιων των ερωτώμενων, που ασχολούνται με το αντικείμενο της Πληροφορικής, βιώνουν καταστάσεις που σχετίζονται με το φύλο, αναμετρώνται με την εκπαιδευτική πραγματικότητα, την οποία εννοιολογούν και ερμηνεύουν. Ειδικότερα, στο ερωτηματολόγιο επιδιώχθηκε να αναδειχθεί συνθετικά το πεδίο των απόψεων για τη σχέση φύλου και πληροφορικής. Έτσι, στο σχέδιο εργασίας ως θεματικές, διακριτές ενότητες διαμορφώθηκαν τρεις χρονικές περίοδοι: α) πριν την έναρξη των σπουδών (Lad, 2000), β) κατά τη διάρκεια των σπουδών, και γ) κατά τη διάρκεια διδασκαλίας. Η δόμηση αυτή παρείχε τη δυνατότητα να διερευνηθούν οι απόψεις των υποκειμένων για τις σχέσεις φύλου και πληροφορικής πριν την έναρξη των σπουδών σε τμήματα πληροφορικής. Οι απόψεις αυτές, ως εξελικτικές φάσεις, συγκρίθηκαν με την ανάδειξη των εκπαιδευτικών στιγμών κατά τη διάρκεια της φοίτησης, όπως αυτές προβάλλονταν από τους ερωτώμενους. Στην τελευταία φάση οι παρατηρήσεις των συνεντευξιαζόμενων εκτιμούνταν συνδυαστικά με το σύνολο των θέσεων που διατύπωναν για τη σχέση φύλου και πληροφορικής, μέσα στο εκπαιδευτικό περιβάλλον που διαμορφωνόταν και από τους ίδιους, από το ρόλο τους ως εκπαιδευτικών.

Για την πρώτη χρονική περίοδο, έγινε μια προσπάθεια να εντοπιστεί το σύνολο των προδιαθέσεων, στάσεων και αντιλήψεων που είχαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα

πριν από τη φοίτησή τους, ώστε να αναδειχθούν διαστάσεις που σχετίζονται με τους κοινωνικοποιητικούς φορείς στο ζήτημα της διαμόρφωσης αντιλήψεων για το κοινωνικό φύλο. Για τη δεύτερη χρονική περίοδο ενισχύθηκε το ερωτηματολόγιο με ειδικές ερωτήσεις που σχετίζονταν με γεγονότα της φοίτησής τους, όπου αγόρια και κορίτσια βρίσκονταν στις πανεπιστημιακές σχολές και ασχολούνταν με τομείς πληροφορικής. Για την Τρίτη χρονική περίοδο δόθηκε έμφαση σε ερωτήσεις, όπου οι ίδιοι θα έπρεπε να κρίνουν επιδόσεις αγοριών και κοριτσιών, ως εκπαιδευτικοί στους σχολικούς χώρους. Εκτός από τις γενικές ερωτήσεις, αναζητήθηκαν τα πεδία της Πληροφορικής που διακρίνονται αγόρια και κορίτσια, αλλά και η διαφορετική προσέγγιση που μαθητές και μαθήτριες έχουν σε διαφορετικές ενότητες Πληροφορικής. Αβίαστα οι ερωτώμενοι, και εδώ είναι το πλεονέκτημα της μεθόδου των συνεντεύξεων, παρουσίαζαν και τις εκπαιδευτικές μεθόδους τους, οι οποίες, χωρίς πολλές φορές να το έχουν συνειδητοποιήσει, αντανακλούν τις ευρύτερες εδραιωμένες αντιλήψεις για ζητήματα, όπως «κατανόηση» θεμάτων, «αντίληψη», «γνωστικό επίπεδο».

Ενδιαφέρον παρουσιάζει μια ομάδα ερωτήσεων που προέκυψε από τις συνεντεύξεις, για το τι θα έκαναν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, ώστε να ενισχύσουν τις γυναίκες να ασχοληθούν με θετικούς τομείς ή να τις ενθαρρύνουν στην ανάληψη ηγετικών ρόλων. Παρατηρείται λοιπόν, ότι ο συνδυασμός συνέντευξης και ημι-δομημένου ερωτηματολογίου, έδωσε τη δυνατότητα στα άτομα να παρουσιάσουν τις απόψεις τους, να επιχειρηματολογήσουν, να συνδιαμορφώσουν θεωρητικά πεδία και το σημαντικότερο ίσως για αυτού του τύπου των ερευνών, να μην πολώσουν τις απόψεις των ερωτώμενων. Θεωρήθηκε σημαντικό ότι το ερωτηματολόγιο ολοκληρωνόταν με την παρουσίαση των δικών τους προτάσεων για την ισότητα, θέμα που ανέδειξε το εκπαιδευτικό ενδιαφέρον για τη γενικότερη βελτίωση της εκπαιδευτικής πολιτικής σε ζητήματα ισότητας φύλου.

3. Αποτελέσματα

3.1 Ερευνητικά δεδομένα

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων οι εκπαιδευτικοί φάνηκαν να εκπλήσσονται με τις έννοιες *έμφυλη ανισότητα* και *διακρίσεις ως προς το φύλο* (Καλεράντε & Καραφώτη, 2008). Αναφέρθηκαν γενικά στη θέση ότι η ιδιότητα του πολίτη, η εκπαίδευση και η πολιτική των δικαιωμάτων (Mitchell, Crowson & Shipps, 2011) παρέχουν ίσα δικαιώματα σε όλους. Στην ανάλυση τους επικεντρώνονται ιδιαίτερα στο θέμα της συμμετοχής των γυναικών στην εκπαίδευση, το ρόλο τους στην οικογένεια, καθώς και την ένταξη τους σε επαγγελματικές θέσεις καριέρας. Παρατηρήθηκε μια γενικότερη αναφορά στην ένταξη της γυναίκας σε διαφορετικά πεδία, χωρίς τη συγκριτική αποτίμηση με παράλληλη σύγκριση των έμφυλων διαφορών ή επιτευγμάτων. Ο ρόλος της εκπαίδευσης οριζόταν στενά ως εκπαιδευτικό περιβάλλον και λιγότερο ως τόπος διαμόρφωσης κοινωνικών επιθυμιών και

προτιμήσεων για τη μελλοντική ανάληψη ρόλων στην οικονομία, στην οικογένεια και στην κοινωνική ζωή (Ζιώγου-Καραστεργίου, 1999). Ακόμη και όταν περιγράφουν διαφορετικούς τομείς που άνδρες και γυναίκες διακρίνονται, είτε θετικά είτε αρνητικά, δεν το ερμηνεύουν αρχικά με όρους ανισότητας, αλλά εξοικείωσης ή «χαρισμάτων» ανάλογα με το φύλο. Στην εκπαιδευτική διαδικασία, χωρίς να γίνεται διαφοροποίηση ως προς την ύλη, αναδεικνύονται στοιχεία, όπως επιείκεια για τα κορίτσια ή μειωμένη αναμονή καλής απόδοσης σε ειδικούς τομείς (Maltz & Borker, 1982).

Είναι χαρακτηριστικό ότι όταν οι εκπαιδευτικοί αναφέρονται στο σχολικό περιβάλλον όπου διδάσκουν, δεν έχουν συνειδητοποιήσει ότι είναι συνδιαμορφωτές του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος (Ochs, 1992), δηλαδή, ότι και στα θέματα ισότητας ή ανισότητας παρεμβαίνουν τυπικά ή άτυπα με τη στάση τους ή τη συμπεριφορά τους αναπαράγοντας και οι ίδιοι τα κοινωνικά στερεότυπα. Όπως ήδη αναφέρθηκε, στην τελευταία ομάδα των ερωτημάτων, όπου ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να διαμορφώσουν στην ουσία μια πρόταση εκπαιδευτικής πολιτικής για την ισότητα, επικεντρώθηκαν σε αλλαγή χαρακτηρολογικών στοιχείων των γυναικών, ώστε να γίνουν πιο «δυνατές», «ισχυρές» προσωπικότητες. Με άλλα λόγια θα μπορούσε να πει κανείς ότι τα ζητήματα ηγεσίας (Tomlinson, 2004), αλλά και οι θετικές επιστήμες εννοιολογούνται μέσα σε ένα συγκεκριμένο προφίλ που χαρακτηρίζεται «ανδρικό» και οι γυναίκες σε μια άλλου είδους εκπαίδευση, θα έπρεπε σταδιακά να οδηγούνται στην κατάκτηση ή στην απόκτηση αυτών των χαρακτηριστικών (Schein, 2001).

3.2 Απόψεις εκπαιδευτικών Πληροφορικής

Με βάση τις απαντήσεις των ερωτώμενων φαίνεται ότι οι μεν άνδρες πριν από την είσοδο τους στις Σχολές Πληροφορικής είχαν άποψη για το επίπεδο των γυναικών, τις οποίες θεωρούσαν κατάλληλες για σπουδές θεωρητικής κατεύθυνσης. Αναγνωρίζουν στις γυναίκες ότι είναι πιο μεθοδικές, πιο οργανωμένες αλλά δεν «παθιάζονται» με την τεχνολογία, δεν «πιάνουν» πρακτικά θέματα. Το θέμα των θεωρητικών σπουδών το εντάσσουν και μέσα στον τομέα της Πληροφορικής, δίνοντας έμφαση στις δυνατότητες των γυναικών να μαθαίνουν καλύτερα θεωρία, να αποστηθίζουν και να μπορούν να αναπαράγουν με λόγο τα θεωρητικά σχήματα. Παρατηρείται στο σημείο αυτό μια αναπαραγωγή των στερεοτύπων ως προς τις εκπαιδευτικές δυνατότητες του φύλου (Βιτσιλάκη-Σορωνιάτη, Μαράτου-Αλιμπράντη & Καπέλλα,2001), που εντοπίζεται στην προσεκτική μελέτη, τη δυνατότητα απομνημόνευσης αλλά και την οργάνωση του λόγου, δηλαδή την απόδοση νοημάτων, μέσα από ένα πλήρες αναλυτικό λεκτικό περιεχόμενο.

Η επόμενη παρατήρηση εστιάζεται στην αδυναμία των γυναικών να ασχοληθούν με το hardware. Όπως επισημαίνουν οι ερωτώμενοι, οι γυναίκες δεν το αγγίζουν, δεν μπορούν να κάνουν πρακτικές διασυνδέσεις, καλωδίωση ή επισκευή βλάβης. Παρατηρείται ότι οι γενικότερες επισημάνσεις τους σχετίζονται με τα ανδρικά προσόντα της κατασκευής και της επιδεξιότητας που συνδυάζει, το «κατσαβίδι» με

τη στρατηγική και το πρακτικό πνεύμα. Όπως αναφέρουν, στις γυναίκες λείπει η θετική σκέψη. Αντίθετα δηλώνουν ότι είναι πολύ καλές σε αναζήτηση στοιχείων στο Internet και στο διακοσμητικό μέρος κατά το σχεδιασμό μιας ιστοσελίδας, δηλαδή παρουσιάζονται καλύτερες σε ζητήματα εμφάνισης και ορθογραφίας. Ένα άλλο σημείο στο οποίο διακρίνονται ο γυναίκες, κατά τους ερωτώμενους, είναι η ολοκλήρωση μιας δουλειάς, με συνέπεια.

Στο θέμα των ενασχολήσεων μαθητών, μαθητριών παρατηρούν ότι τα αγόρια ασχολούνται με πιο τεχνικά κομμάτια, όπως αρχεία, drivers, δίκτυα, ενώ τα κορίτσια είναι ειδικές στην αισθητική και στην επεξεργασία κειμένου. Τα αγόρια δείχνουν να «χάνονται» μέσα στον υπολογιστή. Τα κορίτσια, αντίθετα, ως πιο επικοινωνιακά ασχολούνται με τα κοινωνικά δίκτυα, συμμετέχουν σε διαλόγους – συζητήσεις για διάφορα ζητήματα και μάλιστα τα κείμενα τους, επειδή έχουν το «χάρισμα του λόγου» είναι αναλυτικά και περιγραφικά. Παρατηρούμε ότι και σε αυτό το σημείο αναπαράγονται θεωρητικές απόψεις για την επικοινωνιακή δεξιότητα των γυναικών που συνδέεται και με ειδικούς επαγγελματικούς τομείς, όπως δημόσιες σχέσεις.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το θέμα του ρόλου των γυναικών Πληροφορικών και των ανδρών Πληροφορικών στους χώρους του σχολείου. Θεωρείται αυτονόητο ότι Υπεύθυνοι των Εργαστηρίων γίνονται οι άνδρες, καθώς είναι χώρος που έχει «μουντζούρα», υπευθυνότητα και γρήγορες αποφάσεις. Όταν σε επαγγελματικούς χώρους συνυπάρχουν, όπως στα Εργαστήρια Πανεπιστημιακών Τμημάτων, θεωρείται αυτονόητο ότι οι γυναίκες θα περιοριστούν σε δευτερεύοντες ρόλους στο εργαστήριο ασχολούμενες περισσότερο με τη διακόσμηση του χώρου και λιγότερο με το hardware.

Στο θέμα της ανάληψης ηγετικών ρόλων σε τομείς Πληροφορικής επισημαίνεται η αδυναμία των γυναικών να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο λειτουργίας των τομέων, καθώς ο ρόλος τους στο οικογενειακό περιβάλλον και η τεκνοποίηση τις αποδυναμώνουν. Ταυτόχρονα, είναι περισσότερο συναισθηματικά ευάλωτες και δεν μπορούν να πείσουν ως ηγετικά πρόσωπα. Σημαντική είναι η παρατήρηση που αφορά στη σύνδεση Πληροφορικής και φύλου με την διαφορετική αφετηρία αγοριών και κοριτσιών. Έτσι τα αγόρια φαίνονται να είναι εξοικειωμένα με το hardware, είναι αυτά που παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια σε internet café (και όχι μόνο) και αυτά που συνήθως επιλέγουν τα τελευταίας τεχνολογίας κινητά. Δηλαδή επισημαίνεται ότι η ενασχόληση με την πληροφορική είναι η καθημερινότητά τους, εν αντιθέσει με τα κορίτσια που ασχολούνται μόνο επαγγελματικά με το αντικείμενο.

Χαρακτηριστική είναι η αναφορά για τις συζητήσεις ανδρών και γυναικών Πληροφορικών στους επαγγελματικούς χώρους, όπου οι γυναίκες εστιάζονται περισσότερο σε ζητήματα επαγγελματικών ρόλων και συνδικαλιστικών θεμάτων. Αντίθετα οι άνδρες φαίνονται πιο ενημερωμένοι σε θέματα εντύπων του αντικειμένου τους, ρωτούν για μηχανήματα, για δίκτυα και γενικά για το hardware. Αυτές οι παρατηρήσεις συνδέονται με αντίστοιχα θεωρητικά σχήματα των «Σπουδών Φύλου». Ειδικά, στο ζήτημα της συνδικαλιστικής δράσης (Λαπαθιώτη, 1991), αν και οι γυναίκες συμμετέχουν στην κινηματική δράση, στο θέμα της ηγεσίας (Oplatka &

Atias, 2007), παρατηρείται ότι υπερ-αντιπροσωπεύονται οι άνδρες, κάτι που συμβαίνει και στους αντίστοιχους Συλλόγους των Πληροφορικών του Ν. Φλώρινας. Στην ερώτηση, αν για ένα πρόβλημα σχετικό με το hardware θα εμπιστεύονταν, από ένα κατάλογο, γυναίκες ή άνδρες, η πλειοψηφία απάντησε άνδρες. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η διευκρινιστική ερώτηση συνεντευξιαζόμενου, αν ο κατάλογος θα προέρχεται από ιδιωτική ή δημόσια επιχείρηση. Όταν αναφέρθηκε ότι θα προέρχεται από ιδιωτική επιχείρηση, τότε απάντησε ότι θα εμπιστευόταν γυναίκα διότι είναι σίγουρα ικανή, ενδεχομένως ικανότερη από τους άνδρες συναδέλφους της, αφού κατόρθωσε να διακριθεί σε έναν καθαρά τεχνικό τομέας (hardware προβλήματα).

4. Συζήτηση

Παρατηρείται ότι το θέμα της ανισότητας ως προς το φύλο, αρχικά δεν νοηματοδοτείται από τους εκπαιδευτικούς, ως δομημένη έμφυλη ανισότητα. Θεωρείται ότι αναπαράγεται μια κατάσταση, όπου είτε η έμφαση δίνεται στις βιολογικές διαφορές είτε σε κοινωνικές συνιστώσες: οι Θετικοί Τομείς, οι ηγετικές θέσεις και η πολιτική θεωρούνται πεδία για τους άνδρες, ενώ αντίθετα οι Θεωρητικοί Τομείς και οι επαγγελματικοί χώροι φροντίδας προορίζονται για τις γυναίκες.

Στις περιπτώσεις που ο ιδεολογικός παράγων φαίνεται να παίζει ιδιαίτερο ρόλο, δηλαδή η αναφορά σε πολιτικές προοδευτικές θέσεις, αν και το θέμα της ανισότητας γίνεται πολιτικά και κοινωνικά «ορατό», η ευθύνη αποδίδεται στις γυναίκες που δεν «τολμούν», δεν «αποφασίζουν», δε «θέλουν να δοκιμαστούν» σε δύσκολους επαγγελματικούς χώρους.

Με βάση αυτά τα στοιχεία προτείνεται διαθεματικά και διεπιστημονικά στην εκπαίδευση να λειτουργήσουν μοντέλα θετικής διάκρισης, δηλαδή αναγνώρισης μιας πραγματικότητας, της αναπαραγώμενης ανισότητας ως προς το φύλο, που εκφράζεται κυρίως με τους διαφορετικούς επαγγελματικούς ρόλους ανδρών και γυναικών, με τα ίδια τυπικά προσόντα ως αποφοίτων Θετικών Επιστημών (Stanley & Bendow, 980). Εκτιμάται ότι το ένα στάδιο για την αντιμετώπιση της έμφυλης ανισότητας είναι, στην εκπαίδευση, να αξιολογηθεί η αναπαραγωγή της ανισότητας, ώστε να εφαρμοστούν πολιτικές οι οποίες θα εστιάζονται στην ανάδειξη: α) του ρόλου των θετικών επιστημών στην ζωή του ανθρώπου, β) του άφυλου θετικού προσανατολισμού των σπουδών, γ) της σύνδεσης της τεχνολογικής καινοτομίας με το οικονομικό σύστημα, δ) των δυνατοτήτων συμμετοχής και των δυο φύλων στους εργασιακούς χώρους, ε) της συσχέτιση τυπικών προσόντων με την ανάδειξη και καταξίωση στο επαγγελματικό περιβάλλον, και στ) της λειτουργικότητας ανάληψης ηγετικών θέσεων και πολιτικών ρόλων και από τα δύο φύλα.

Οι συνεντευξιαζόμενοι έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στην διαφορετική προετοιμασία ανδρών και γυναικών στην ανάληψη επαγγελματικών ρόλων. Οι γυναίκες θα πρέπει να εκπαιδευτούν στην διαμόρφωση στάσεων και αντιλήψεων που να τις αναδεικνύει ως ηγετικές προσωπικότητες διαμόρφωσης στρατηγικής σε επαγγελματικούς και πολιτικούς χώρους, στους οποίους θα πρέπει να υπερβούν το στερεότυπο της

ευαίσθητης, αδύναμης παρουσίας (Kellet, Humphrey & Sieth, 2006). Το θέμα της Θετικής Διάκρισης θεωρητικά σχετίζεται με την ανατροπή επαγγελματικών καταστάσεων που απορρίπτουν γυναίκες από εργασιακούς τομείς (Fitzerald, 2006). Όπως είναι γνωστό και στην ελληνική κοινωνία προβλέπεται ποσόστωση στην ανάληψη πολιτικών θέσεων σε υπηρεσιακά συμβούλια ή σε πολιτικά ψηφοδέλτια. Σε άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως π.χ. Νορβηγία προβλέπεται ποσόστωση σε διευθυντικές θέσεις στις δημόσιες επιχειρήσεις. Προτείνεται το μοντέλο αυτό να λειτουργήσει και σε αντίστοιχες ελληνικές επιχειρήσεις. Οι συνεντευξιαζόμενοι εκτιμούν ότι ειδικά σε τομείς Πληροφορικής οι γυναίκες, εφόσον ασχοληθούν περισσότερο με τεχνικό κομμάτι της εργασίας (hardware), μπορούν σε θέση ευθύνης να αποδώσουν και μάλιστα να διαμορφώσουν πολιτική οργάνωσης των επιχειρήσεων με αποδοτικότερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού (Brundin, Patzelt & Shepherd, 2008). Ένα στοιχείο που σχετίζεται και με τους στόχους των πολιτικών Θετικής Διάκρισης και αναφέρεται από τους συνεντευξιαζόμενους, ανεξάρτητα από τη θετική ή την αρνητική επισήμανση, είναι ότι η ανάληψη ηγετικών θέσεων από τις γυναίκες (Tannen, 1993; Dencker, 2008) θα αυξήσει εν δυνάμει και τον αριθμό των γυναικών που θα εμπλακούν σε τομείς ευθύνης στην Πληροφορική.

Ανακεφαλαιώνοντας, παρατηρείται ότι και στον τομέα της Πληροφορικής επισημαίνονται ζητήματα διακρίσεων των γυναικών, με βάση τα χαρακτηριστικά του κοινωνικού φύλου (Taylor, 2003), δηλαδή της αναπαραγωγής στερεοτύπων για τις δυνατότητες των γυναικών και γενικότερα για τη συγκρότηση της προσωπικότητας τους. Παρατηρείται ότι -αν και το μορφωτικό και κοινωνικό κεφάλαιο έχει διαφοροποιηθεί συγκριτικά με άλλες περιόδους και οι γυναίκες εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής δικαιωμάτων στην πολιτική και κοινωνική ζωή- η ανισότητα αναπαράγεται σε διαφορετικά επίπεδα και τομείς που τελικά την ενισχύουν και την νομιμοποιούν, παρουσιάζοντας την ως λειτουργική συνιστώσα στο κοινωνικό και πολιτικό παίγνιο (Καλεράντε & Βαμβακίδου, 2008).

Βιβλιογραφία

Best, S. & Kellner, D. (2001). *The postmodern adventure: Science, technology and cultural studies at the third millennium,* New York: Guilford Press

Bijker, W., Pinch, T.& Hudges, T. (1987). *The social construction of technological systems: New directions in the sociology and history of technology,* Cambridge, Mass: MIT Press

Brundin, E., Patzelt, H. & Shepherd, D. A. (2008). Managers emotional displays and employees willingness to act entrepreneurially. *Journal of Business Venturing*, 23, 221- 243.

Castells, M. (1996). *The rise of the network society.* Malden, MA: Blackwell

Crotty, M. (1998). *The foundations of social research: Meaning and perspective in the research process.* London: Sage

Cubillo, L. and Brown, M. (2003) Women into educational leadership and management: international differences. *Journal of educational administration,* 41(3), 278-291

Curry, B. K. (2000) *Women in power: Pathways to leadership in education*. New York: Teacher college Press

Dencker, J. C. (2008) Corporate restructing and sex differences in managerial promotion. *American sociological review*, 73, 455-476

Denzin, N.K. (2009). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods.* New Brunswick, NJ: Aldine Transaction

Eckert, P., & McConnell-Ginnet, S. (1992). Think practically and look locally: Language and gender as community-based practise. *Annual Review of Anthropology*, 21, 461-490.

Fitzerald, T. (2006). Walking between two worlds: Indigenous women and educational leadership. *Educational management leadership and administration,* 34(2), 201-213

Kellet, J. B, Humphrey, R. H. & Sieth, R. C. (2006). Empathy and the emergence of task and relations leaders. *Leadership Quarterly*, 17, 146- 162.

Lad, K. (2000) Two women high school principals: The influence of gender on entry into education and their professional lives. *Journal of school leadership*, 12, 663-689

Maltz, D., & Borker, R. (1982). A cultural approach to male/female miscommunication. In J. J. Gumperz (Ed.), *Language and Social Identity*, pp. 196-216, Cambridge & New York: Cambridge University Press.

Mitchell, E.D., Crowson, R.L., & Shipps, D. (2011). *Shaping Education Policy. Power and Process.* New York& London: Routledge

Ochs, E. (1992). Indexing gender. In A. Duranti & C. Goodwin (Eds.), *Rethinking Contex: Language as an Interactive Phenomenon*, pp. 335-358, Cambridge: Cambridge University Press.

Oplatka, I. and Atias, M. (2007) Gendered views of managing discipline in school and class. *Gender and education,* 19(1), pp. 41-59

Schein, V. (2001) A global look at psychological barriers to women's progress in management. *Journal of Social Issues*, 57, 675-688

Stanley, J., & Bendow, C. (1980). Sex difference in mathematical ability: Fact or artefact. *Science*, 210, 1262-1264.

Tannen, D. (1993). *Gender and conversational interaction*. New York: Oxford University Press.

Taylor, M. (2003). *The moment of complexity: Emerging network society.* Chicago: University of Chicago Press

Tomlinson H. (2004). *Educational Leadership: Personal Growth for Personal Development*. Sage Publications Ltd, London.

Βιτσιλάκη-Σορωνιάτη Χ., Μαράτου-Αλιμπράντη Λ. & Καπέλλα Α., (2001), *Εκπαίδευση και Φύλο, Μελέτη Βιβλιογραφικής Επισκόπησης*, Αθήνα: Έκδοση Κ.Ε.Θ.Ι..

Βουρτσάκη, Ε., Χατζηθεοδωρίδου, Μ., Μυλωνά, Π. & Παπαγεωργίου, Κ. (1998), *Πλειοψηφία στην τάξη, μειοψηφία στη διοίκηση.* Στο: *Εκπαίδευση και Φύλο: Νέες Τεχνολογίες,* Πρακτικά Συνεδρίου, Θεσσαλονίκη.

Ζιώγου-Καραστεργίου, Σ. (1999), *Η εξέλιξη του προβληματισμού για τη γυναικεία εκπαίδευση στην Ελλάδα.* Στο: Δεληγιάννη, Β. & Ζιώγου, Σ. (επιμ.) (β΄ ανατύπωση) *Εκπαίδευση και Φύλο,* Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνιας.

Καλεράντε, Ε. & Βαμβακίδου, Ι. (2008). (Επαν)εγγράφοντας την Ισότητα των Φύλων στην Εκπαίδευση: Η πολιτική και η ηθική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. *Συνέδριο Κοινωνιολογικής Εταιρείας* (υπό έκδοση).

Καλεράντε, Ε & Καραφώτη, Π.(2008), *Οδηγός εισαγωγής αρχών ισότητας των φύλων στην εκπαίδευση.* Αθήνα: ΚΕΘΙ.

Λαπαθιώτη, Ε. (1991), 'Συνδικαλιστικές πρακτικές και γυναίκα εκπαιδευτικός', Στο: Κανταρτζή, Ε. & Ανθόπουλος, Κ. (2006), 'Η συμμετοχή των δύο φύλων στη στελέχωση της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης', *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 11, 5-19